

POLİTİK SOSYALİZASYON ARAŞTIRMALARI VE POLİTİK SOSYALİZASYON SÜRECİNİN BİR UNSURU OLARAK KIŞLA

Dr. Hayati BEŞİRLİ*

ÖZET

Politik Sosyalizasyon Araştırmaları Ve Politik Sosyalizasyon Sürecinin Bir Unsuru Olarak Kışla

Askerlik yapma, içinde yaşadığımız toplumda bireyin topluma kabulünde önemli bir hizmet olarak görülmektedir. Birey topluma kabulü için askerlik görevinin tamamlanmasını temel koşul olarak algulamakta, bununla beraber bireyin yetişkin kategorisine dahil edilerek sorumluluk sahibi olabilmesi bu sürecin ürünü olarak görülmektedir. Bunun yanı sıra askerlik süresi politik sosyalizasyon sürecinde önemli bir fonksiyon yerine getirmektedir. Belirli bir yaş grubundaki bireylerin zorunlu olarak belirli dönemleri kapsayacak şekilde bir araya getirilmeleri politik sistemin, değerlerini ulaştırmak istediği sosyal kategoriye bu değerlerin aktarılmasını kolaylaştırmaktadır. Bu anlamda Türk Silahlı Kuvvetleri mensupları gerek harp okullarından gerekse sınıf okullarından aldıkları siyasi kültürle toplumda dönüştürücü bir rol üstlenmekte ve bunu askerlik sürecinde eğitim gören genç bireylere uygulamaktadırlar.

Anahtar kelimeler:Politik sosyalizasyon, sosyalizasyon, askerlik,

ABSTRACT:

Political Socialization Research And Military Service As An Element Of Socialization Process

To do military service is regarded as an important factor in an individual's being accepted within the society where we live. The individual considers accomplishing military service as a basic requisite for being accepted within the society; however, undertaking responsibility by being included within the category of adulthood is seen as a product of this process. Besides its social aspect, military service has an important function in the process of political socialization. The compulsory gathering of individuals that belong to certain age group in the way that comprises certain period simplifies the transfer of the values of the political system to some goal individuals. In this sense, Member of Turkish

* Hacettepe Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü

Armed Forces take on a transforming role in the society through the political culture which they take not only from military schools but also state schools and they apply this to young individuals trained during the process of doing military service.

Key Words: Political socialization, socialization, military services.

GİRİŞ

Sosyalizasyon en genel ifade ile bireyin içinde yaşadığı sosyal ve kültürel yapıya uyum süreci olarak tanımlanmakta ve bireyin içinde yaşadığı toplumun üyesi olmasını ifade etmektedir. Başka bir deyişle sosyalizasyon (=sosyalleşme, toplumsallaşma) toplumun örf, adet, gelenek ve göreneklerinin birey tarafından kabulüdür. Bireylerin sosyalleşmesinde ve toplumsal kimliklerini kazanmasında çeşitli sosyalizasyon ajanlarının etkisi söz konusudur.

Sosyalizasyon sürecinin bir görünümü olan politik sosyalizasyon ise bireylerin politik sistemin bir unsuru olmalarını ifade etmektedir. Bireylerin politik kimliklerini nasıl kazandıkları ile ilgili olarak bir çok yaklaşım geliştirilmiş ve bu yaklaşımların bir kısmı kazanım sürecini incelerken bir kısmı ise bireye odaklanmıştır. Burada belirttiğimiz gibi yaklaşımları nesnel ve öznel olarak ayırmamız mümkündür. Nesnel yaklaşım sosyalizasyon sürecinde sosyal unsurlara ağırlık verip bireye etki eden sosyalizasyon faktörleri ve süreç üzerine yoğunlaşmıştır.

Politik sosyalizasyon çalışmaları ile ilgili erken çalışmalar Platon' a kadar götürülebilir. Platon' un "Devlet" adlı eserinde sitelerin varlıklarını devam ettirmek için eğitim verilmesini gerekli gördüğü anlaşılmaktadır. Ancak politik sosyalizasyon kavramlaştırması ilk olarak 1959 yılında Hyman tarafından ortaya konulan "Political Socialization" isimli çalışmada görülmektedir. 1950' lerde Avrupa ve Amerika Birleşik Devletleri'nde politik sosyalizasyon çalışmalarının etkisi oldukça artmıştır. Bu çalışmalar bireylerin içinde yaşadıkları sisteme uyumları ve sistemin devamlılığının sağlanması için olarak görülmüştür. Çalışmalar II. Dünya Savaşından sonra ise gençler için demokrasi eğitiminin sağlanması amacıyla kullanılmıştır (Hyman 1969 10, Sigel 1989:IV).

Politik sosyalizasyon çalışmaları tarihsel süreçte eğitim politikalarını etkilemiş, bu eğitim politikası ABD'de politik sistemin herhangi bir olumsuzlukla karşılaşmadan devamlılığını sağlaması temelinde şekillenmiştir. Amerikan okul sistemi önceden var olan politik sistemi yeniden üretir ve meşrulaştırır. Siyasal eğitim dersleriyle (yurttaşlık bilgisi, tarih, politika vb.)

sağlanan doğrudan siyasal toplumsallaşmaya gelince eğitim verme yetkisini elinde tutan eyaletlerin çoğu öğrenciler için özel yurttaşlık bilgisi derslerini zorunlu tutmaktadır. Okul müfredatları bu özelliklere dayalı olarak oluşturulmaktadır. Sovyetler Birliği'nde ise politik bilincin kazandırılması ve komünist yurttaşlar yetiştirilmesi amacıyla gençlerin octbrits, pioner ve komünist olarak gelişimsel bir aşamaya tabi tutulması da sistemin devamlılığının sağlanması sürecini ifade etmektedir (Prohorov 2001:558).

ABD ve Sovyetler Birliğinde sosyalizasyona çalışmalarına yüklenen benzer fonksiyon politik sistemlerin varlıklarını devam ettirmek için oluşturdukları gençlik örgütlenmelerinde görülmektedir. Paramiliter bu örgütler sistemlerin devamını sağlamak ve sistemin varlığını koruma altına almaktadır. Ancak toplumların ve hakim ideolojik sistemin yapısına göre bu tür oluşumların yapıları da değişmektedir. Bu anlamda otoriter örgütlenmelerde açık bir şekilde görülen gençlik oluşumları politik yapıların vaz geçilmez unsurları olmuşlardır.

Türkiye'de Politik Sosyalizasyon Çalışmaları

II. Dünya savaşından sonra dünyada önem kazanan politik sosyalizasyon çalışmaları ülkemizde yok denecek kadar azdır. Politik sosyalizasyon çalışması olarak sayabileceğimiz çalışmalar daha çok gençlerle ilgili olarak siyasal eğilim ve bu eğilimlerin sebeplerini tespit etmek amacıyla gerçekleştirilen çalışmalardır. Tezcan'ın belirttiği (1991:15) gibi gençlik çalışmalarının daha çok 1960 yılından itibaren gerçekleşmiştir, gençlik hareketlerinin yoğunlaştığı 1968 yılından itibaren ise gençliğe yönelme daha da sıklaşmıştır. Ülkemizde gençlik çalışmaları ile paralellik gösteren gençlerin politik sosyalizasyonu ile ilgili araştırmalar kuramsal olmaktan çok ampirik olma özelliği göstermekte ve bireysel gelişim dönemlerinde siyasal toplumsallaşmadaki faktörleri vurgulamaktan çok bireylerin politik tutumlarıyla ilgili olarak gerçekleşmektedir. Bu dönemde gerçekleştirilen çalışmalarda bireylerin sosyalizasyonunda etkili olan aile ve eğitim sistemi temel inceleme konusu olarak ele alınmaktadır. Bu çalışmalara kısaca değinecek olursak:

Abadan'ın (1965:199-201) gerçekleştirdiği "Türk Gençliğinin Değer Yargıları Ve Siyasi Davranışı" adlı çalışmada lise ve üniversite öğrencilerinin politik davranışı incelenmiş ve Türk üniversite gençliğinin politik davranışı üzerinde yordamada bulunulmuştur.

Ozankaya “Üniversite Gençliğinin Siyasal Yönelimleri“ isimli çalışması da (1966:2-13) Ankara Üniversitesi’ ndeki öğrencilerin siyasal kültürleri incelenmiş, Ankara Üniversitesine bağlı on fakülteadaki öğrencilerden tesadüfi örneklem yoluyla seçilen öğrencilerle araştırmasını gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmada öğrenci kuruluşlarının örgütlü eylemleri ve bildirileri incelenmiş ve üniversite gençliğinin çeşitli siyasal partilerdeki varlığı değerlendirilmiştir.

Abadan 1971 yılında gerçekleştirdiği diğer bir çalışmasında da “Türk Üniversite Öğrencilerinin ve Genç İşçilerin Siyasal Eğilimleri “ ni ortaya koymuştur. Saran, benzer bir kitleye yaptığı araştırmayı (1975:12) İstanbul Üniversitesi’ nde gerçekleştirmiş, çalışmasında toplam 938 öğrenciye ulaşmış ve öğrencilerin sosyo-ekonomik yapısı-ile öğrenci hareketlerinin teorik ve deneysel seviyede açıklanmasına çalışmıştır.

Kışlalı’nın bu konuda gerçekleştirdiği iki temel çalışma görülmektedir. Kışlalı 1974 yılında gerçekleştirdiği “Öğrenci Ayaklanmaları” isimli çalışmasında Atatürk ve Hacettepe Üniversiteleri öğrencilerine anket uygulamış ve bu çalışmasında öğrenci hareketlerinin kaynağını incelemeye yönelmiştir. Çalışmasında üniversitedeki politik olayların toplumsal düzene yansımada bireylerin taşıdığı gelecek endişesinin önemine vurguda bulunmuştur (1974:201). Bir diğer çalışmasında (1976:117-131) ise Kışlalı “cinsiyetin ve kuşak faktörünün siyasal toplumsallaşma ve siyasal partilere mensubiyet üzerindeki etkisini ortaya koymuştur.

Tokgöz (1976:132) Ankara’da gerçekleştirdiği alan araştırmasında siyasal toplumsallaşma sürecinde özellikle kadınlar üzerinde durmuş ve Ankara-Çankaya örneğinde kitle iletişim araçlarının kadınların siyasal toplumsallaşmasına etkisini araştırmıştır, Özer ise “Üniversite Öğrencilerinin Demokratik Tutum ve Değerleri” adlı çalışması 1989 yılında Hacettepe ve Cumhuriyet Üniversitesinde gerçekleştirilmiştir, Çalışma politik sosyalizasyon sürecinde demokratik tutumların oluşumunu açıklamaya yöneliktir.

Kili “Political Socialization in Turkey” adlı çalışmasında Türkiye’deki politik sosyalizasyon sürecini krizlerle ifade etmektedir. Kurtuluş Savaşından sonra Türkiye, saltanat ve hilafetin kaldırılmasını içeren, İslâmın politizasyonundan politika, hukuk ve eğitim içinde İslâmî unsurların kaldırılmasına kadar modern politik organizasyonun göstergesi olan devrimci radikal reformlar gerçekleştirmiştir. Kili’ de, eğitim sisteminde sekülerizasyon ve Türk ulusçuluğunun dinamikliğinin göstergesi olan politik sosyalizasyon sürecinde Kemalist eğitimin teşvikiyle İslamcı-Osmanlı eğitim değerlerinin yok

edilişi ve ulusal, seküler değerlerin yerleştirilmesi söz konusudur. Atatürk reformları Osmanlı reformları dönemindeki kurumsal ve hedefsel düzeydeki ikiliği ortadan kaldırmıştır. Kemalistler rasyonel, ulusal, modern ve ilerici eğitim sistemi ile Türk toplumunun dokusunun değişimini sağlamayı amaçlamaktadırlar. Eğitimde ulusallaşma ve secularizasyon 1924 yılında başlatılmış okullardaki ders içerikleri değiştirilmiş, dersler ulusal tarih, kültür ve politikaya uygun hale getirilmiştir. Eğitim hayatı boyunca sekülerist ve pozitivist tutumları aşılama amacıyla kullanılmıştır. Kemalizm ideolojisinin birinci amacı Türkiye’de ulusal devletin yeni politik kültürünün oluşumunu sağlamaktır ve yurttaşların politik sosyalizasyonu bu politik kültürü göreve getirme sürecini gerektirmektedir (Kili 1991: 179-189).

Ders kitaplarına yönelik olarak gerçekleştirilen “Ders Kitapları ve Sosyalleşme (1876-1918)” adlı çalışmasıyla(1994) Nuri Doğan, II.Abdülhamit dönemindeki ders kitaplarını incelemiş ve kitaplarda vurgulanan temel konuları ortaya koymuştur.

Aynı yöntemle gerçekleştirilen bir diğer çalışma ise Türk kahraman’a aittir. Türk kahraman, “Türkiye’de Siyasal Sosyalleşme ve Siyasal Sembolizm” adlı çalışmasında (2000a:10) Türkiye’de orta öğretimde okutulan 1929, 1950 ve 1986 yıllarındaki resmi tarih anlayışlarını karşılaştırmış ve dönemin politik elitinin siyasal bakış açısıyla tarih eğitimi arasındaki ilişkiyi tarihin sosyalizasyonda bir araç olarak kullanımını değerlendirmiştir. Türk kahraman’ın “Üniversite Gençliği ve Siyasetçi İmajı” (2000b:89-98) isimli çalışması da bu kapsamda değerlendirilebilir.

Politik Sosyalizasyon Ajanı Olarak Askerlik ve Kışla

Çoğu insan askerliğin politik bilgi ve tutumlara büyük etki yaptığını vurgulamaktadır. Özellikle genç yaşta bireylerin askere alındığı durumlarda, askerlik döneminde amaçlı ve amaçsız politik sosyalizasyon gerçekleştiğini görmekteyiz. Askerlik dönemlerinde kışlada verilen düzenli eğitim kasıtlı politik sosyalizasyona, bireylerin kışlada yaşam süresince aldığı hiyerarşide kasıtlı olmayan politik sosyalizasyona örnektir (Dekker 1991:38).

Yüzyılın başında Prusya-Almanya toplumunda, yine en ünlü” çok özel koşullar” üzerinden kapitalizme geçişin zorunlu yollarında, militarizme, örneği çok az görülen “öncü” bir görev yüklenmiş ve bunun içinde ordu mensupları, böyle bir mantık içinde toplumsallaştırılmışlardır. Günümüz dünyasının politik

psikolojisini irdeleme, bu çok özgün toplumsallaştırma yöntemiyle eğitilmiş insanların kişiliklerinin şekillenmesinde etkisini görmek bakımından önemlidir. Bu politik sosyalizasyon sürecinde bir asker nasıl “çelik zırlı” vücutlu makine insan konumuna getirilir sorusunun cevabı aranmıştır. Bunlar ve benzeri soruların yanıtlarını verebilmek kuşkusuz bugün çok kolay değildir. Fakat böyle bir insan tipi yetiştirebilme politik-militarist toplumsallaştırma sürecine Prusya-Almanya askeri okullarında uygulanan olağan üstü disiplin- boyun eğme-itaat öğretene, eğitim yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Böylesi bir eğitimin başlangıcında askeri okul öğrencisi, ilk kez kışlaya (okula) hapsedilmiş ve kısa süreli hafta sonu izinleri bile büyük ödüllendirmeler biçiminde verilmiştir. Günlük yaşamda hiçbir boş alan ve an bırakılmamış, her askeri öğrencinin her anında bir şey yapması zorunluluğu özenle belirlenmiştir. Her şey en önceden belirlenmiş ve açık biçimde tanımlanmıştır. Yaşam insanın düşünmesine gerek duymayacağı kadar açık ve kesin biçimde düzenlenmiştir. Bu süreçte bireylere yeni bir kişilik kazandırılması amaçlanmıştır (Teber 1990:101-105).

~~Askerlik yapma, içinde yaşadığımız toplumda bireyin topluma kabulünde önemli bir unsur olarak görülmektedir. Birey topluma kabulü için askerlik görevinin tamamlanmasını temel koşul olarak algılamakta bununla beraber bireyin yetişkin kategorisine dahil edilerek sorumluluk sahibi olabilmesi bu sürecin ürünü olarak görülmektedir. Toplumda yetişkin bireylerin oluşturdukları çeşitli gruplara dahil olmaları ve gruplarda söz hakkına sahip olmaları askerlik görevini tamamlamış olmalarına bağlıdır. Bireyler için askerlik görevi o kadar kutsallaştırılmıştır ki askerde yapılan görevlerin türü bile toplumda yer edinmede önemli bir belirleyici olmuş, yemekhanede görev yapma yahut temizlik görevine dayalı statüler toplum tarafından ikinci sınıf olarak kabul edilmiştir.~~

Askerliğin bu kadar önemli olarak görülmesi sosyo-kültürel yapımızda askerlikle ilgi ritüelleri ortaya çıkarmıştır. Bireyin askerliğe hazırlanmasından askerlik dönüşüne kadar süren bu ritüeller askerlik görevinin kutsaliyeti üzerine temellendirilmiştir.

Çalışmamızın bundan sonraki kısmında askerlik sürecinde bireylerin askerlik sonrası toplumsal yaşama hazırlanmaları ve bireylere sosyo-politik değerlerin aktarılması süreci üzerinde durulacak, askerlik eylemi ve bu eylemin gerçekleştiği mekan olarak kışlanın bireyin sosyalizasyonundaki yeri ortaya konulacaktır.

Askerlik ocağı kışla birliğin, beraberliğin aynı amaç doğrultusunda bütünleşmenin en belirgin örneği ve toplumsallaşmanın en etkili vasıtası olarak görülür. Buradaki bireyler ülkenin farklı farklı bölgelerinden gelip toplandıkları kışlada ülke kültürünün, değişik gelenek ve göreneklerini yansıtan bir görünüm sergilerler (Bilhan 1996: 187).

Belirli bir yaş grubundaki bireylerin zorunlu olarak belirli dönemleri kapsayacak şekilde bir araya getirilmeleri politik sistemin, değerlerini ulaştırmak istediği sosyal kategoriye aktarılmasını kolaylaştırmaktadır. Bu anlamda Türk Silahlı Kuvvetleri mensupları gerek harp okullarından gerekse sınıf okullarından aldıkları siyasal kültürle toplumda dönüştürücü bir rol üstlenmekte ve bunu askerlik sürecinde eğitim gören genç bireylere uygulamaktadırlar. Bireylerin oluşturduğu zorunlu birliktelikle Türkiye'nin farklı coğrafi mekanlarından farklı kültür grupları bir araya gelerek ve aynı ortamı eşit koşullarda paylaşarak toplumsal bütünleşmeye de katkıda bulunmaktadır. Kışlada bireyleri farklı kılan geldikleri sosyo- ekonomik veya sosyo-kültürel koşullar değil, aldığı askeri eğitimde gösterdiği başarı olmaktadır. Bu amaçla belirli yerlere asılan afişlerde toplumun tüm tabakaları ve tüm alt kültür grupları arasında toplumsal bütünleşmeyi sağlamak Türk kavramını bir üst kimlik olarak ortaya koymak amacıyla Atatürk'ün "Türkiye Cumhuriyetini kuran Türkiye halkına Türk milleti denir. Ne mutlu Türküm diyene" vecizesi bulunmaktadır. Bu vecizenin sıklıkla kullanılması politik sosyalizasyon süreci ile uluslaşma arasında ilişkiyi ortaya koyan bir örnek olma özelliği göstermektedir.

Uluslaşmayı sağlamak amacı ile bir çok toplumda okullara siyasal amaçlı dersler konulmakta gençlik-kadm örgütlenmeleri ve siyasal partiler yoluyla bireyler mobilize edilmekte, okulun erişemeyeceği kriterler için yetişkinlerin eğitimine önem verilmektedir. Kışla farklı yerleşim birimlerinden gelen genç bireylere ulaşmada ve istenilenler doğrultusunda davranış değişiklikleri meydana getirmede önemli bir unsur olmaktadır (Alkan 1979:169).

Türk Silahlı Kuvvetleri askerlik hizmetinin aynı zamanda iyi bir vatandaş yetiştirme sürecinin bir unsuru olduğunu belirtmektedir. Bu süreçte askerlerin vatandaşlık eğitimini sağlamak amacıyla "Vatandaşlık Bilgisi" kitabı hazırlanmıştır. Eserin hazırlanılış amacında Türk Silahlı Kuvvetleri'nin hemen hemen nüfusumuzun yarısına yakınına belirli dönemlerde eğitmek amacıyla kendi çatısı altında toplayan önemli bir kurum olduğu ifade edilmekte, bu kurumda, bireylerin sadece ülke savunması için gerekli bilgileri öğrenmekle

kalmayıp, aynı zamanda ileride karşılaşacakları toplumsal, ekonomik ve siyasal durumlarla ilgili bir takım bilgileri de aldıkları ifade edilmektedir. Ülke çıkarlarını gözeten, toplumsal düzene uyum sağlamış üretken bireyler yani diğer bir ifadeyle iyi vatandaş yetiştirmek bu eğitimin en önemli amaçlarından biri olarak ifade edilmektedir. Bu maksatla, askerlik hizmetini yapmakta olan gençlerimizde vatandaşlık bilincinin geliştirilmesinde kullanılmak amacıyla "Vatandaşlık Bilgisi" kitabının hazırlandığı vurgulanmaktadır (Genel Kurmay Başkanlığı 2001:11).

Eser incelendiğinde devlet, ülke, millet, vatandaş gibi temel kavramlar açıklandıktan sonra Türkiye Cumhuriyeti devletinin anayasası, Türkiye Cumhuriyeti devletinin-yönetim yapısı, vatandaşın sahip olması gereken temel değerler, ülkeye (millete, devlete, kanunlara ve manevi değerlere bağlılık, vazife, saygı, kendi çıkarlarını düşünmeden hizmet, şeref, doğruluk, kişisel cesaret, askerlik mesleğinin değerleri), insan haklarının korunması din, moral ve ahlak bilgisi, aile yapımız ve aile hayatımız, çevre ve insan, tasarruf tedbirleri konularına yer verildiği ve eserin dokuz bölümden oluştuğu görülecektir.

Politik sosyalizasyon sürecinde verilen eğitim temel olarak Atatürkçülük eğitimi şeklinde biçimlenmektedir. Bu eğitimle amaçlanan laik sosyal hukuk devletinin devamını sağlayacak bireyler yetiştirmektir. Kışlalarda çeşitli yerlerde asılı olarak bulundurulmuş ve her yerde göze çarpan afişlerde çağdaş devlet olmanın niteliklerine vurguda bulunan ifadeler yer almaktadır. Bunlardan biri de şudur:

"İyi biliniz ki Türkiye Cumhuriyeti şeyhler dervişler meczuplar müritler ülkesi olamaz. En hakiki en doğru tarikat uygarlık tarikatıdır.", "Türkiye Cumhuriyetinin en temel düşmanı siyasal düşünceye dönüşen irtica, yobazlık ve sanat yobazlığıdır."M. Kemal Atatürk

Bu afişlerde sıklıkla çağdaş ve din esaslı yaşam tarzları karşılaştırılmakta, çağdaş yaşam tarzı gelişmenin esası olarak vurgulanırken, laiklik ilkesine atıfta bulunmaktadır. Gerek sivil toplum kuruluşları gerekse resmi kuruluşlarla yapılan işbirliği ile verilen konferanslarda da aynı amaç söz konusudur. Bu faaliyet bir anlamda "yurt sevgisi eğitimi" veya "yurttaşlık eğitimi" şeklinde gerçekleşmektedir.

Yurt sevgisi eğitimlerinde bireylere vatandaşlık sorumluluğu duygusu, vatanseverlik duygusu ve etik değerler kazandırmak ve bireyleri etik değerlerin savunucusu haline getirmek amaçlanmaktadır. Bu kapsamda bireylerin

geliştirilmesi için eksik alanlar tespit edilmekte ve bu eksikliklerin giderilmesi için gerek görsel ve gerekse yazılı enstrümanlar kullanılarak seminerler düzenlenmektedir. Bu konudaki seminerler tarımsal üretim faaliyetlerinden üreme sağlığı ve aile planlaması eğitiminin verilmesine kadar geniş bir alanı kapsamaktadır. Örneğin yukarıda belirttiğimiz üreme sağlığı ve aile planlaması eğitimi Sağlık Bakanlığı ile koordineli olarak düzenlenmekte, bu sayede Türk Silahlı Kuvvetleri yılda birliklerindeki 600 bin personeline ulaşmayı planlamaktadır (Kara Kuvvetleri Komutanlığı Genel Kurmay Başkanlığı 2001:107-113; www.hürriyetim.com.tr. 31.05.2004).

Toplumsal yaşamı destekleme faaliyetleri kapsamında gerçekleşen bu faaliyetler kışla dışında da sürdürülmektedir. Bu tür faaliyetlerin önemli bir sebebi de askerin toplumsal değişimde belirleyici bir rol oynaması ve bu fonksiyonunu koruması çabasıdır. Toplumsal değişimde belirleyici güç olan askerler sahip oldukları siyasal kültürü halka taşımak ve dönüşüm sağlamak amacıyla bu tür faaliyetler düzenlemektedirler. Bu tür faaliyetler kışlada personele haftanın belirli günlerinde planlı bir şekilde verilen Atatürkçülük, laiklik ülkenin içinde bulunduğu stratejik durumu kapsayan eğitimi içermektedir. Bu kapsamdaki faaliyetler belirtildiği gibi çok geniş bir alana yayılmıştır (www.milliyet.com.tr.04.03.2004).

Kışlada gerçekleşen sosyalizasyonun önemli bir unsurunu da yetenek ve meslek kazandırma kursları şeklinde oluşturmakta, bu kurslarla bireylerin askerlik süresince bilgi ve becerilerinin artırılması amaçlanmaktadır. Meslek kazandırma kursları kapsamında elektrikçilik, oto elektrikçiliği, garsonluk, şoförlük, arıcılık, sulama, trafik güvenliği gibi farklı alanlarda eğitimler verilmektedir. Bu eğitimlerin verilmesi sürecinde Milli Eğitim Bakanlığına bağlı eğitim kurumlarıyla paralel çalışmalar gösterilmektedir. Bu süreçte askerlik hizmetinin zorunlu olması nedeni ile kırsal kökenden gelen bireylerin askere gelmeleri sağlanmakta ve bunun sonucu olarak ilköğretimi tamamlamamış bireylerin kışlada okuma yazma öğrenmeleri sağlanmaktadır (Tezcan 1984:13)

SONUÇ

Türk siyasal ve sosyal hayatı incelendiğinde Osmanlı İmparatorluğunun modernleşme çabalarından da çok açık bir şekilde görüleceği üzere askerler ve ordu değişim sürecinde esas unsur olmuştur. Sosyal değişmeyi açıklamaya

yönelik çalışmalar incelendiğinde askerler ve ordu sosyal değişmeyi sağlayan etkili dinamiklerden biri olarak görülmektedir.

Belirttiğimiz gibi sosyalizasyon unsuru olarak kışla, askerlik hizmetini gerçekleştiren bireylere askeri bilgilerin aktarıldığı mekan olmasının yanı sıra politik sosyalizasyon ajanı olarak da önemli bir mekan olma özelliği göstermektedir. Burada politik sosyalizasyonun amacı, bireylerin içinde yaşadıkları laik demokratik ve Atatürkçü sistemin değerlerini içselleştirmeleri sağlamak ve bu sistemin varlığının devamlılığını temin etmek olarak belirtilebilir.

Türk Silahlı Kuvvetleri için askerlik süreci politik sistemin varlığını devam ettirmesi için bir unsur olarak görülmekte, bireylere kışlada kişisel gelişimlerini sağlamak amacıyla hem temel eksikliklerinin giderilmesi – eğitim , meslek edinme gibi- hem de hak ve ödev bilincinin kazandırılması amaçlanmaktadır. Bu süreçte devletin temel niteliklerinin ne olduğuna vurguda bulunularak bu temel nitelikler bireylere aktarılmaktadır.

Burada Türk Silahlı Kuvvetleri'nin kabul ettiği sosyalizasyon misyonu

Türkiye Cumhuriyetinin Kurucusu Atatürk' ün "Kışla, bizde sadece bir harp öğretim yeri değil, aynı zamanda bir kültür ocağı, bir sanat okuludur. Ve böyle olmakla da memleketeye yaptığı hizmet ölçülemeyecek kadar büyüktür." şeklinde açıklamasıyla özetlenebilir.

KAYNAKÇA

- ABADAN, Nermin. (1965). "*Türk Gençliğinin Değer Yargıları Ve Siyasal Davranışı*" Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, XX, Mart, 199-221. (1971). "*Türk Üniversite Öğrencileriyle Genç İşçilerin Siyasal Eğilimleri*", *Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, XXVI, Mart, 67-88.
- ALKAN, Türker.(1979).*Siyasal Toplumsallaşma*, Ankara. Kültür Bakanlığı Yayınları,
- BİLHAN, Saffet.(1996).*Eğitim Sosyolojisi*. Ankara, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, 1996
- DEKKER, H., R.MEYENBERG.(1991). "Political Socialization Theory and Research". Politics And the Eorpen Younger Generation, HENK DEKKER(Ed.), European Studies 1, Oldenburg: Biblioteks-und Information systemder,16-44.
- GENEL KURMAY BAŞKANLIĞI.(2001).*Vatandaşlık Bilgisi*. Genel Kurmay Başkanlığı Yayınları,
- HYMAÑ, H. Herbert(1969).*Political Socialization* , New York The Free Press,
- KIŞLALI, A. Taner. (1974). *Öğrenci Ayaklanmaları*, Ankara.Bilgi Yayınevi, (1976). "*Siyasal Tutumlarda Kuşak ve Cinsiyet Etkenleri (Bir Alan Araştırması)*", *Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, XXXI, Mart- Aralık, 117-130.
- KİLİ, Suna.(1991). "*Political Socialization İn Turkey*", *Politics And the Eorpen Younger Generation HENK DEKKER(Ed.)*, European Studies 1, Oldenburg: Biblioteks-und Information systemder, 179-18
- OZANKAYA,Özer.(1966). *Üniversite Öğrencilerinin Siyasal Yönelimleri*, Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları,
- ÖZER, İnan.(1989). "*Üniversite Öğrencilerinin Demokratik Tutum ve Değerleri*, Ankara: Hacettepe Üniversitesi,
- PROHOROV.A.M.(2001).*Büyük Rusya Ansiklopedisi*. Sankt-peterburg "Ilorint"
- SARAN, Nephani.(1975). "*Üniversite Gençliği*", *İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları No:2032*,
- TEBER, Serol. (1990).*Politik-Psikoloji Notları*, İstanbul: Ara Yayıncılık,
- TEZCAN, Mahmut.(1991).*Gençlik Sosyolojisi Yazıları*, Ankara. Gündoğan Yayınları, (1984). *Sosyal Değişme*. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, Ankara
- TÜRKKAHRAMAN, Mimar(2000). *Türkiye'de Siyasal Sosyalleşme ve Siyasal Sembolizm*, *İstanbul: Birey Yayıncılık*, (2000) "*Üniversite Gençliği ve Siyasetçi İmajı*", *KÖK Araştırmalar*, Cilt 2, Sayı 1. Bahar. 89-98.
- SIGEL, Roberta (1989). "*Persistence and Change*", R:SİGEL(Ed.), *Political Learning İn Adulthood*, London:The University of Chiago Pres. vi-xii.

www.hürriyetim.com.tr. 31.05.2004

www.milliyet.com.tr. 04.03.2004

Faint, illegible text in the upper section of the page, possibly a header or introductory paragraph.

Faint, illegible text in the middle section of the page, possibly a main body paragraph.

Faint, illegible text in the lower-middle section of the page, possibly a concluding paragraph or a list.

Faint, illegible text in the bottom section of the page, possibly a footer or a signature block.

Faint, illegible text at the very bottom of the page, possibly a page number or a reference.